

LES VE ŠKOLE

Les ve škole je dlouhodobý mezinárodní program, který motivuje učitele, aby se svými žáky chodili ve výuce ven a umožnili jim učit se „o lese v lese“. Přímý kontakt s přírodou prospívá fyzickému a psychickému zdraví dětí, jejich sociálně zdravému chování i jako předpoklad pro vytváření odpovědného postoje k životnímu prostředí. Díky tomu, že se učí prostřednictvím objevování a zkoumání, dokážou si získané poznatky lépe zapamatovat, lépe pochopí přírodní zákonitosti a jejich souvislosti. Výuka je přitom bezesporu daleko víc baví. Za svoji práci v programu budou žáci odměněni Certifikátem lesní třída. Zároveň se stanou patrony kousku pralesa na Ještědu.

LES VE ŠKOLE

Les ve škole je dlouhodobý mezinárodní program, který motivuje učitele, aby se svými žáky chodili ve výuce ven a umožnili jim učit se „o lese v lese“.

- V České republice je v programu **Les ve škole** více než **300 základních škol**, přírodovědných kroužků nebo družin.
 - Pro poznávání přírodního prostředí je zásadní, aby se výuka, kromě školních tříd, odehrávala také **v terénu**. Program Les ve škole **vede pedagogy k tomu, aby své žáky učili o lese přímo v lese**, a to **pomocí pozorování a prožitků**. Samotnou výuku na školách realizují přímo pedagogové podle připravených metodik, které pro ně tvoříme v souladu s RVP a v duchu „školy hrou“ a aktivního učení.
 - Po přihlášení do programu vám na školu přijde balíček **výukových materiálů**. **Navštivte** některý z našich **seminářů**, **shlédněte on-line webinář** nebo požádejte o **osobní konzultaci**. **Konzultace poskytujeme učitelům ZDARMA, a to i ve vaší škole.**
 - **Za vaši práci v programu vás odměníme Certifikátem lesní třída. Zároveň se stanete patrony kousku pralesa na Ještědu!**
 - **Cena programu Les ve škole:**
 - 800,-** (v prvním roce zapojení do programu)
 - 500,-** (v dalších letech)
- Ceny platí pro celou školu bez ohledu na počet zapojených tříd.

ŽÁK, KTERÝ SE ÚČASTNÍ PROGRAMU

- **Má rád les** - Využívá jej k odpočinku, ke hře i ke kreativnímu tvoření. Vytváří si osobní vztah k rostlinám, živočichům, konkrétním místům i lesu jako celku.

- **Zkoumá les** - Pomocí pozorování i studia zkoumá děje, které se tu odehrávají a zajímá se o vzájemný vliv člověka a lesa. Získané znalosti dokáže uplatnit i v jiných ekosystémech.
- **Pečuje o zelená místa ve svém okolí**, přímo v lese, parku, či v truhlíku, i skrze zapojení dalších dětí či dospělých. Účastní se lokálních i mezinárodních aktivit na podporu ochrany přírody.
- **Šetří a upřednostňuje dřevo** (nejlépe z trvale obhospodařovaných lesů) před jinými materiály tam, kde je to možné. Šetří množství spotřebovaného dřeva a třídí papír jako cennou surovinu.

PROČ UČIT VENKU

- Prozkoumali jsme **přes 60 děl odborné literatury** a zjistili, že výzkumy ve svém celku jednoznačně prokazují význam přímého kontaktu s přírodou pro **fyzické a psychické zdraví dětí, pro jejich sociálně zdravé chování** i jako předpoklad pro **vytváření odpovědného postoje k životnímu prostředí**. Děti jsou **pozornější, lépe se soustředí, snáze komunikují, jsou lépe naladěny a mají větší motivaci k učení**. Díky tomu, že se učí prostřednictvím objevování a zkoumání, **dokážou si získané poznatky lépe zapamatovat, lépe pochopí přírodní zákonitosti a jejich souvislosti**. Výuka je přitom bezesporu **daleko víc baví**.
- **Prospíváte fyzickému zdraví žáků** - Když jdete s žáky ve výuce ven, podporujete jejich zdraví. Předcházíte obezitě žáků, podporujete jejich kondici a rozvíjíte jejich pohybové schopnosti
- **Prospíváte psychickému zdraví žáků** - Pohyb, hra a učení venku prospívá psychickému zdraví a pomáhá překonávat stres. Pohyb na čerstvém vzduchu zahání chmurné myšlenky
- **Podporujete vzájemné vztahy** - Čas trávený venku umožňuje žákům poznat se mezi sebou i jinak než ve třídě. Vzájemně sdílí zážitky z přírody a mohou se bavit i o něčem jiném, než o škole. Zeleň snižuje stres a tak působí jako katalyzátor zdravého sociálního chování
- **Pěstujete v žácích kreativitu** - Venkovní prostředí je plné inspirace, vybízí ke kreativním hrám a podporuje fantazii. Pobyt venku v dětech vzbuzuje větší představivost, na kterou zároveň mají dostatek prostoru
- **Podporujete jejich schopnost učit se a soustředit** - Díky pohybu venku budou žáci soustředěnější a pozornější. Poznatky, které získají v přírodě a vlastní zkušeností, jsou pro žáky snáze zapamatovatelné. Kvalitně připravené učení venku bude žáky více bavit – a proto jim také lépe půjde :-)

ROČNÍ PLÁNY AKTIVIT

- Ověřené metodické materiály vytvořené k výuce **environmentální výchovy** na základní škole. Obsahují sled několika na sebe **navazujících lekcí propojených příběhem**, jenž v sobě nese hlavní téma a myšlenky celého ročního plánu. Lekce je možné realizovat kdykoliv během školního roku podle toho, jak témata lekcí zapadají do Vašeho plánu.

Úkoly pro žáky jsou rozmanité, **lekce lze proto zařadit do různých předmětů**, není nutné se omezovat výhradně na hodiny přírodovědné.

- Během roku byste měli zvládnout **alespoň dvě výpravy do lesa**, na školní zahradu nebo do parku. Když zvládnete víc, jediné dobře! **Naším cílem je, aby se každé dítě dostalo ven během vyučování alespoň na 5 hodin týdně.** Chceme, aby výuka venku byla běžnou součástí vzdělávání.

ZAČLENĚNÍ DO VÝUKY

- Program je možné začlenit do následujících vzdělávacích oblastí (oborů) a průřezových témat Rámcového vzdělávacího programu.

➤ Vzdělávací oblasti:

- Jazyk a jazyková komunikace (český jazyk a literatura)
- Člověk a jeho svět
- Člověk a společnost (dějepis)
- Člověk a příroda (chemie, přírodopis, zeměpis)
- Umění a kultura (výtvarná výchova)
- Člověk a svět práce (člověk a svět práce)

➤ Průřezová témata:

- **Environmentální výchova** (ekosystémy, základní podmínky života, vztah člověka k prostředí)
- **Osobnostní a sociální výchova** (rozvoj schopností poznávání, kreativita, komunikace, kooperace a kompetence, řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje)
- **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech** (objevujeme Evropu a svět)
- **Mediální výchova** (fungování a vliv médií ve společnosti, tvorba mediálního sdělení, práce v realizačním týmu)

LESNÍ DRUŽINA

- ROZHODNOUT SE, že **má cenu dopřát dětem čas venku**, a překonat překážky, které nás často uzavírají v místnostech.
- VYBRAT SI alespoň jednu aktivitu a ještě lépe si poskládat celý plán, co vše venku s dětmi zažijeme.
- VYRAZIT VEN jednou na zkoušku, nebo raději pravidelně. **Tvořit, objevovat, hýbat se venku**, anebo si alespoň z posbíraných přírodnin vyrábět pod střechem.
- Na webových stránkách je mnoho nápadů, aktivit a pracovních listů ke stažení

ZAJÍMAVOST

254 min jsou české děti každý den s médii (průměr)

41 % českých dětí je méně než hodinu denně venku

10 km byl okruh kolem domova pro hru dětí venku před 100 lety

0 km je prostor kolem domova pro volnou hru dětí venku dnes

CO NENÍ TŘEBA KUPOVAT? 😊

Venku je mnoho pomůcek zdarma, navíc je zde otevřeno 24 hodin po 365 dní v roce

POMŮCKY, KTERÉ NOSÍME VEN ČASTO

PODSEDÁKY A PODLOŽKY

Pro učení venku toho většinou není třeba mnoho. Ale co bereme ven téměř vždy, je taška s kartóny. Mohou se využít jako podložky na psaní i jako podsedáky na sezení. Stačí nastříhat či nařezat silnější karton na kusy o velikosti A4 (podsedáky) a A5 (podložky). Zabalit to do jedné nebo dvou látkových tašek a můžeme vyrazit. Nebo je možné proděravět každý kartón a přenášet je všechny na provázku. Finanční investice je 0,- Kč, jen je třeba trocha organizace při shánění tlustšího kartónu a čas při nařezávání. Většinou ale kartóny vydrží celý školní rok. Pokud je vlhko, po návratu je stačí nechat uschnout nebo na provázku zavěsit. Podsedáky jsou výborné i z gumové pěnové hmoty (např. materiál pro karimatky) a tento materiál je ještě trvanlivější.

NĚCO NA KRESLENÍ

Venku stačí sada tužek spojená gumičkou (pokud můžeme vybírat, volíme světlé a svítivé barvy, lépe se v terénu hledají), pár fixů (na popis kamenů), křídly na zem. Hodí se i papíry v nepromokavém obalu. A také provázek a kolíčky pro přichycení výtvarů a snadnější sdílení.

BADATELSKÁ TAŠKA

I když nejdeme zrovna cíleně bádát, občas se nám naskytne neplánovaná příležitost k objevům. Pokud je badatelská taška malá, nosíme ji ven s třídou téměř vždy. Pak můžeme bádát, kdykoli máme příležitost či chuť. V některé třídě se utvoří badatelská skupinka, která si bere tašku na starosti, a navíc vždy místo, kam přijdeme, badatelsky prověří a objevy sdílí s ostatními. Chvilí to trvá, v některých třídách je to náročnější, ale většinou to funguje.

Naše badatelská taška většinou obsahuje: určovací klíče (tenké papírové či zalaminované), pytlík na objevy, 2-3 kelímkové lupy či kelímky od jogurtu s víčkem, levné jednoduché lupy. Někdy přidáme sítky do vody, dalekohled, teploměr či malý mikroskop a určovací knihu. A pravidelně nosíme také malou lékárničku.

„KÁ PÉ ZETKA“

Postupně jsme minimalizovali materiál na tvoření venku. Vyzkoušeli jsme, že stačí malá sada pomůcek, se kterými si venku zcela vystačíme, i když je nás celá třída. Ze začátku někomu vadilo, že na něj nevybylo, co potřeboval, ale časem se potvrdilo pravidlo, že umělce netvoří záplava materiálu. Umělce tvoří kreativní (divergentní) myšlení, a to umí tvořit z mála.

Naše KPZetka obsahuje malou sadu pastelů (aquarelek), křídly, voskovky, malé vodovky, pár štětců, nůžky, nůž, fixy, tužky, papíry, provázky.

Vytvořte si svou vlastní KPZetku.

JAK SI POŘÍDIT POMŮCKY?

➤ Stačí si je vyrobit. Zdarma. Venku.

VODNÍ „KUKÁTKO“

Vyrobte si pomůcku, která vám dovolí pozorovat na mělčinách život u dna. Stačí plechovka, či PET lahev (které mají odstraněné vrchní část i dno). Jednu stranu nádoby přikryjeme pevným igelitem (např. lze využít pytlíky do mrazáku, či potravinová folie ve více vrstvách). Igelit připevníme velmi pevně lepenkou, či gumičkou. Je třeba zajistit, aby voda nevtekla dovnitř nádoby, proto se vyplatí okraje igelitu zalepit co nejvýš na nádobě. Propustnost můžeme vyzkoušet v nádobě s vodou, nebo přímo na břehu. A pak už hurá, pozorovat život u dna.

KELÍMKOVÁ LUPA

Jak si jednoduše vyrobit kelímkovou lupu na pozorování živočichů, přírodnin či svačiny? Stačí kelímek od jogurtu, průhledná folie, gumička a kapka vody, která funguje jako lupa (cca 2x zvětšení).

KAMENY MÍSTO LÍSTEČKŮ

Pracovat s kameny v rukou je někdy lákavější než s papírem. **Navíc kameny venku neulítnou.** Najděte s dětmi vhodné kameny, popište je a pomalujte. Učení písmen, slov, čísel či slovíček venku (a pak i ve třídě) může začít. Pokud děti své pomůcky vyrábějí, učí se už při přípravě. Pokud kameny doslouží, můžete je vrátit do přírody nebo půjčit vedlejší třídě. Někdo je nechává na tajném místě v okolí školy a další skupina si je musí najít pomocí mapy a úkolů. Pomůcky: kameny, fix, tužka, pastelky

věk: **1. – 7. ročník ZŠ, MŠ**, čas: **5 - 40 minut**, kdy: **celoročně**

ŠIŠKOVÝ VHLKOMĚR

Je vlhko? Je zima? Ověřte to. Stačí jedna šiška. Zavěste ji pod střechu. Ať můžete sledovat jen vzdušnou vlhkost. Ne dešť. Na ten máte srážkoměr. Nejenže děti baví sledovat, jak se otevření šišky mění v závislosti na vlhkosti venku, ale hned také kladou otázky. Proč to šiška dělá? A jak to ta šiška dělá?

věk: **MŠ, 1. – 7. ročník ZŠ**, čas: **5 - 30 minut**, kdy: **celoročně**

NÁLADY A EMOCE

Kameny se výborně hodí také pro povídání o lidských emocích, mimických výrazech či náladách. Malé děti i starší žáci mohou vytvořit sami či ve skupinách sady výrazů. Je to skvělý startér pro diskuze i nástroj pro sdílení emocí, když o nich děti nechtějí moc mluvit. Tip: Pomalujte obě strany plochých kamenů. Získáte tím 2x více možností.

věk: **MŠ, ZŠ**, čas: **30 minut** kdy: **celoročně**

SRÁŽKOMĚR

Stačí zavařovací sklenice nebo uřízlá PET lahev s rovným dnem. Stupnici v centimetrech namalujete např. lihovým fixem. Najdete vhodné místo, kde prší a počkáte na déšť. Pak už můžete jen pozorovat, odečítat a srovnávat, kolik který den napršelo.

věk: **MŠ, ZŠ**, čas: **10 minut** kdy: **celoročně**

OKNO DO MRAKŮ

Plánujete s dětmi pozorovat typy mraků? Vyzkoušejte jednoduchou motivační pomůcku. Na široký rámeček z kartónu nalepte s dětmi obrázky různých typů mraků (není třeba vše tisknout, prohlédněte časopisy či staré kalendáře). Můžete přidat i názvy typů mraků a lze dopsat i obvyklou výšku, ve které mrak vzniká. Pak už stačí jen se dívat a určovat.

věk: **MŠ, 1. – 9. ročník ZŠ, SŠ**, čas: **30 minut**, kdy: **celoročně**, pomůcky: karton, lepidlo, obrázky mraků

KAMENNÁ PŘEDPOVĚĎ

Sada oblázků se lehce stane pomůckou pro určování počasí. Stačí sesbírat vhodné kameny, pomalovat je, a pak už jen určovat, jak je venku. Na začátku baví většinou celou třídu, ale časem zůstává jen skupinka dětí, které počasí baví dlouhodobě a určují počasí pravidelně i za oknem ve třídě. Stávají se "odborníky" a zásobují třídu aktuálním počasím.

Tip: Kameny se dají využít i při výuce cizích jazyků nebo odlišných klimatických pásem.

věk: **MŠ, 1. - 5. ročník ZŠ**, čas: **20 - 40 minut**, kdy: **celoročně**, pomůcky: kameny, pastelky

VĚTRNNÝ KOHOUT

Snadný způsob, jak si vyrobit větrnou korouhvičku. Rychlé, hravé, veselé. Stačí z pevnějšího papíru vystříhnout dva kohouty. Vymalované kohouty k sobě přilepíme, jen v místě, kde mají nohy vlepíme ještě víčko od fixi. Tím pak nasadíme kohouta na pletací jehlici, kterou zapícháme na otevřeném prostranství u školy. Nejlépe, kam vidíme z okna. Pak už stačí jen sledovat pohyb kohouta a větru.

věk: **MŠ, 2. - 5. ročník ZŠ**, čas: **10 - 30 minut**, kdy: **celoročně**

LES VE ŠKOLE

Les ve škole je dlouhodobý mezinárodní program, který motivuje učitele, aby se svými žáky chodili ve výuce ven a umožnili jim učit se „o lese v lese“.

- Tím, že se učí objevováním a zkoumáním, **dokážou si získané poznatky lépe zapamatovat**, lépe **pochopí přírodní zákonitosti a jejich souvislosti**. A samozřejmě je to i **víc baví**.
- K dispozici budou metodiky obsahující **lekce propojené příběhem**. Na prvním stupni jsou různí skřítki, zlomyslní tvorové Vodomorové nebo bájní Stromovousové, stvořitelé lesa. Pro druhý stupeň mě zaujal **landart**, mechové graffiti, semenné bomby a vytvoření vlastního questu neboli hledačky. Úkoly pro žáky jsou rozmanité, **lekce lze proto zařadit do různých předmětů**, není nutné se omezovat výhradně na přírodovědné hodiny.
- Během roku byste měli zvládnout **alespoň dvě výpravy do lesa**, na školní zahradu nebo do parku. Když zvládnete víc, jedině dobře!
- Za svoji celoroční práci může každá třída získat **„Certifikát lesní třídy“** a zároveň se stát patronem kousku pralesa na Ještědu!

ZAJÍMAVOSTI

- **41 %** českých dětí je méně než 1 hodinu denně venku
- Víte, kolik minut jsou průměrně české děti každý den s médii? *254 minut* (4 h, 14 min)
- **10 km** byl okruh kolem domova pro hru dětí venku před 100 lety. Víte, kolik kilometrů je to dnes? *0 km*

JAK UČIT VENKU

S lehkou nadsázkou tvrdíme, že není nic snazšího, než si vzít některý z našich výukových materiálů k ruce a vyrazit s žáky na výpravu. Jak se na ni připravit?

STANOVTE SI CÍL HODINY

- Cíl hodiny dobře stanovíte podle ročních plánů Lesa ve škole – lekce, které v ročních plánech najdete, vybízí k výuce venku. Je na Vás, kolikrát se rozhodnete ven s dětmi zajít. Nejlépe však alespoň dvakrát za školní rok.
- Roční plány Lesa ve škole dobře navazují na RVP ZV. Látku, kterou potřebujete odučit, tak můžete předat i v terénu.

LES, PARK NEBO ZAHRADA ANEB JAK VYBRAT MÍSTO

- Les je tím nejlepším místem k přímému kontaktu s přírodou. Nicméně nemusíte s dětmi hned do lesa – velmi dobře můžete k výuce využít místní park. Přírodní procesy, drobné živočichy a rostliny můžete pozorovat a zkoumat i na školné zahradě
- Pečlivě vyberte místo, kam se svými žáky půjdete. Např. pro lekci stromoví chmatáci v ročním plánu Lesní rovnováha pro čtvrtáky se hodí místo v lese, kde rostou různé staré stromy. V ročních plánech vždy poradíme, kam se vydat a jak místo vybírat
- Délku a náročnost trasy zvolte s ohledem na fyzickou zdatnost své třídy, aby měli žáci dostatek energie na zapojení do výuky. Naplánujte si cestu tak, aby byl její začátek a konec v dosahu veřejné dopravy
- Výhodou je, pokud danou lokalitu dobře známe. Pokud je to možné, běžte s dětmi na místo, na kterém se vyznáte – pomůže Vám v orientaci, budete vědět, jak se místo během roku mění a umíte se v něm pohybovat. Obecné zákonitosti o lesích, polích, lukách a vodě lze prezentovat v podstatě v jakémkoliv prostředí, nemusíte chodit daleko.

BUĎTE PČIPRAVENI ANEB „NEEXISTUJE ŠPATNÉ POČASÍ, POUZE ŠPATNÉ OBLEČENÍ“

- Upozorněte žáky s dostatečným předstihem, že bude výuka probíhat venku
- Řekněte dětem, aby si vzaly pevnou obuv, oblečení do přírody, psací potřeby (obyčejná tužka a papír postačí, propiska ve vlhkém počasí na papír špatně píše) pokud jdete na několik hodin, tak jídlo a pití na cestu
- Vezměte s sebou malou lékárníčku, kde budete mít připraven obvaz, náplasti, jodovou tinkturu a kleštičky na vyndání klíštěte. V létě a na jaře se hodí repelent a antihistaminika.